

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTEZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy nyolc lapos füzetben.

Megkapja e lapot minden kath. nép-
oktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST.

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32 — negyed oldal ... kor. 8 —
fél oldal ... » 16 — nyolczad oldal » 4 —

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Kik segítik elő iskoláink államosítását?

Rendre hullanak a feledés homályába Egyházunk és hazánk régi ékességei, a hitvallásos iskolák. Iskoláink diszkövei leválnak, részeeskéi meglazulnak, s ha ez még tovább is így megy, felől, hogy unokáink régi dicsőségünket már csak híről fogják ismerni.

Itt-ott felhangzik egy-egy segélykiáltás, mint gyermek sírás a fürgeteg zajában, de azt csak hamar siri csend követi. Megtörtént. Eggyel kevesebben vagyunk.

— Nem baj — vélekednek sokan — van még elég belőle, jut is, marad is; s ha utóvégre az én iskolámat is államosítják, annál jobb!

Igy gondolkodik a hitvallásos tanítók bizonyos része. Iskoláink államosítása alkalmából talán még örömmünnet is ülnek. Képzelt fölényüket éreztetik elhagyott kartársaikkal s mi szánalmas mosollyal szerénységét kívánunk nekik.

Köztudomású dolog, hogy kartársaink jelentékeny része titkos híve az államosításnak. Titkos sóhajok közt gondolnak egy — szerintük — jobb jövőre; titkos sóhajok közt várják azt az időt, midőn a «szabad gondolkodás» mezejére léphetnek. Szánalomraméltók! Es ha ilyen «titkon érző» kebelnek vágya teljesül, vesztettünk-e benne sokat? Nem!

Egy ilyen «titkon érző» kebel rendszeren mindennel elégedetlen, mi az iskola bel- és küléletére vonatkozik; mindent ócsárol, mi keze ügyébe esik: rossz a lakás, szűk a terem, a tanszer rossz, a tanítvány sok. Itt tehát tulajdonképen házi alatomos orzókkal van dolgunk, kik veszélyesebbek száz kir. tanfelügyelőnél, mert munkájuk láthatatlan, mint a földet turo vakondé. S ha egy ilyen eltévelyedett elhagyja a hitvallásos iskolát, kérdem ismét: vesztettünk-e benne valamit? Nem!

A gondviselő Isten úgy intézte, hogy a tanítók jelentékeny részben hivatásukat faluhelyen érvényesítik. Számottevő ember faluhelyen rendszeren kéltő van: a pap és tanító. A nép ügyes-bajos

dolgaiban hozzájuk fordul véleményért. A tanító tehát legközelebb áll a nép szívéhez; szava sokat nyom a latban. Hisz tanult ember, ismeri az életnek minden esinyját-binját, ismeri tehát az államosításnak mindazon hátrányait is, melyek így esetben a népre háramlanak. Hogy célját elérje, tehát legelső sorban a nép közé vegyül, a propagandának elemeket ott gyűjt. Megtévesztő szavakkal ismerteti az állami iskola előnyeit, biztosítja a népet az anyagiak terén való megtakarításokról s a nép rendszeren mindennek hitelt is ad és követeli az állami iskola szervezését. Addig, míg az új iskola épül, rendben van a dolog; de mihelyt készen áll az épület, a nép a terhektől öntudatra ébred és siratja elveszített jogait, bánja meggondolatlan lépését, de már későn. A tanító állami tanítóvá lett, régi óhaja teljesült és most már a nép bajával keveset törődik. Vesztettünk-e benne valamit? Nem!

Elhagyhatnak egyesek, de ügyünk nincs elveszve. Vagyunk még sokan, kiknek a kath. iskola-ügy szívéükön fekszik; vagyunk még sokan, kik büszkén valljuk magunkat hitvallásos tanítóknak; vagyunk még sokan, kik a legválságosabb időkben is bátran helyt állunk ügyünkért.

Van még egy szomorú ok, mely lényegesen hozzájárul ahhoz, hogy az államosítás oly vehemenciával tör utat és ez az ok a pap és tanító között esetleg fölmerülő nézeteltérésből ered. És mi szüli gyakran az áldatlan viszonyt? Talán a kenyéririgység, gyűlölet, rangkülönbség? Nem. A fészes viszony rendszeren kisebb félreértésekből származik, de aminek nyugodtabb avagy megfontoltabb magaviseletünkkel könnyen elejét vehetnők. Baj ha a pap tanítóját alárendelt *közegnek* tartja, de téved a tanító is, mikor tanítói hivatását a paptól teljesen függetlenül akarja gyakorolni; szóval a harc és háború ott támad, hol a kölesönös tisztelet, szeretet és az összhangzatos eselekvés hiányzik. De most jön a java! A nép ezt megfigyeli és végtére is megunván az örökös ellenségeskedést, háborogni kezd, pártokra szakad, ami a személyes ellenségeskedésekből önkéntelenül

következik és az ebből eredő erkölcsi kár mellett legföljebb szenved az ártatlan iskola.

Értsük meg egymást valahára! Ne tartsa a pap tanítóját alárendelt közegnek, de tekintse őt mellette rendelt hűbérsnek. Észlelges hibáira figyelmeztesse őt a krisztusi szeretet melegével. Viszont a tanító se utasítsa vissza felkészének jóakaró figyelmeztetését és ne lánson azokban rosszakaratot.

Fejünk fölött véstől terhes felhők tornyosulnak. Nem elég, ha kívülről minduntalan megtámadtatunk, ugyan mire jó a belvillágás? Fejünk fölött függ Damoklész-kardja és a végzetes csapást elvárhatunk csak közmegegyezéssel, egyetertve lehetséges. Segítseget ne várjunk mástól, csak magunktól. A létért való harc immár bekövetkezett: papok, tanítók, nyílt homiókkal szálljunk síkra a kath. iskola védelmére!

Közelednek a megpróbáltatás nehéz napjai. A jobb jövőbe vetett reményünknek talán utolsó szála is elszakad. Túrjunk férfiasan. Feljelen érte az állam! A holdogabb jövő reményében felejtünk but. bánatot, ha a napi nemes munkához fogunk. Aminek jönnie kell, az el nem maradhat.

Virasztatok és imádkoztatok, hogy kísértetbe ne jöjjetek.

Doezi-Füresze.

Weber Aladár.

A gyermek benső, igaz vallásosságra való neveléséről.

«Ml fiatal faba s gyermekszívbe vésnek,
Az beforn, s nyomai széhasem enyésznek.»

Krisztus nélkül, az ő igazsága és kegyelme nélkül nemes ügy számunkra. Ez áll különösen a vallásos nevelésre nézve. Akinek szemel vannak, láthatja, hogy mily gyümölcsöket terem a kereszténység szellemét nélkülöző nevelés. Egy tanítói gyűlésen egy rendőrkapitány a vallásos nevelésről a többi közt ezeket mondotta: «Kívánom, hogy az ifjuság vallásos nevelésben részesüljön, mert a vallás-erkölcsi nevelés képezi a magot a jóra és adja meg az ellentálló képességet, mellyel a rosszra való hajlandóságot legyőzheti. Ha az ifjuság vallás nélkül neveltetik, összeomlik a világrend. A vallásos közönyösségnek az iskolában semmi helye, sinesen, ily színtomának ajtót kell mutatni».

Jól ismerjük, mert hisz olvassuk, a modern nép-boldogítóknak az ifjuság nevelésére vonatkozó nevezet: Ifjuságot nevelni vallás nélkül! Mintha csak azt mondanak; építsünk hazát alap nélkül! Jól ismerjük a modern gondolkodók elveit, melyek a társadalmi haj-ujjászületést, az Isten kizárásával előzzák. Ismerjük azoknak törekvését, akik az iskolai nevelés tökélyét abban látják, ha a nevelés keretéből a vallás számúzetik. Valóban sajnálni lehet az olyan embereket, akik a vallást akadálnak tekintik a nevelés keresztülvitelében. Hisz ha pózan észsel összeegyeztethetőnek találjuk azt — mondja egy kiváló író — ha a mérnök

eszközök segélyével viszi véghez tervét; ha a természetbúvár harang segélyével kutatja a tenger állatait, vajjon nevétségesnek fogjuk-e találni azt, ha a nevelő nevelési módszerének exact keresztülvitelében oly eszközhöz folyamodik, amellyel a nevelés alapját megveti s annak tartósságát örökre biztosítja? És ki tagadhatná azt, hogy a nevelésnek biztosítékot, sikert csak a vallás adhat? A modern paedagogusok, kik «más levegőben» sajátították el nevelési elveiket, egyedül az *erkölcsi* fektetik módszerüknek keresztülvitelését. Vallás, Isten nélkül. Mily borzasztó életvévedése ez az emberiségnek! Nevelés Isten, vallás nélkül, erkölcsi alapon. Hát lehetséges volna ez?

A vallás nélküli nevelés az embereket ördögökké változtatja — mondja Wellington herceg.

Oh vajha megfontolnák a vallásos angol nép ezen nagy államférfiának szavait a modern nép-boldogítók és nevelők, kik a modern tudósság vészes lejtőin szédelegve, megtagadják a kétezereves civilizáció szülőanyját, a keresztény szellemet s számúzven az iskolákból a vallás-erkölcsi nevelést, átkos könnyelműséggel mérgezik meg a jövő nemzedéket.

Nevelést akarnak vallás nélkül, csupán erkölcsi alapon. De hát azt kerdem, ezt az erkölcsiöl mi módon, mi alapon akarják meggyökereztetni. Helyesebben, az erkölcsiöl mi módon fogják életbe léptetni, hogy az a nevelésnek iránytűjéül szolgáljon. Tanítás által? Mi úgy tudjuk, hogy az embert nem a tanítás, hanem a nevelés és mindenekelőtt a vallásos nevelés teszi erkölcsiössé! Tehát a vallás szüli az erkölcsiöl s vallás nélküli erkölcsiösség annyi volna, mint igazságszolgáltatás törvénybírák nélkül.

A gyermek nem csupán tudatlan lény, hanem egyszersmind a rosszra hajlandó is. Az iskolai tanító eloszlatja a tudatlanságot; de az engedelmiséget és rosszra való hajlamokat egyedül a vallásos nevelés irthatná ki.

Az Isten nélkül való nevelés megbontja a társadalmi rendet s általános fölforgatást szül. Ahol a nép kebleből ki van irtva Isten és a jövő életben való hit — írja egy napilap — ott a nagy tömeg így szólhat a nagyok és gazdagokhoz: Ti megfosztottatok minket hitünkötől s a mennyországától, mi tehát itt a földön óhajtunk boldogok lenni, mihez bizonyára ép olyan jogunk van, mint nektek; s midőn ti a földi jólétet csak magatoknak igénylitek, igazságtalanságot, bünt követtek el ellenünk; azért ha jó szerivel meg nem osztjátok velünk birtokaitokat, kénytelenek leszünk azokat erőszakkal elvenni tőletek.

Általánosan panaszkodnak a gyermekek elvadásáról. S ahol a vallás hiányzik, terjed az erkölstelenség is. Hisz tapasztalat mutatja a szomorú következményeket, amelyek a vallástalan nevelésből származnak. Érdekes statisztikát olvassunk az ifjuság erkölcsi romlottságáról is. Igaz, hogy a szomszéd államról van szó, de az adatok hazánkra s reállenének. Ausztriában betörés és

lopás miatt 5959 esetben itélkeztek gyermekek iránt, 1901-ben. És az ok: a vallásos nevelés hiánya.

Mi a teendő? Vissza kell térni Krisztushoz, a kereszténységhez, a keresztény vallásos neveléshez. A nevelés alapjául okvetlenül oly tekintélyt, oly rendszert kell elfogadnunk, amely nem változó. A modern szabadgondolkodók módszere az isten kizárásával csak romlásra visz s miután a vallás alapját nélkülözi, nem állandó, változik. Ami változó, az nem képezheti a nevelés rugóját, nem képezhet szabályt, nem adhat tekintélyt. Ami a nevelésnek állandóságot, tekintélyt ad, az a vallás. A vallás magasztos elveiből merítünk irányadó eszközöket, a vallás magasztos elvei adják meg a szilárd alapot, amelyen a nevelés munkáját úgy vezethetjük, amint vezetőnk kell. A vallás magasztos szelleme lengje át azonban a nevelőt is. Mert mit ér az, ha a tanító, ha a nevelő a vallásos nevelés módszerét alkalmazza is, de ő maga e szellemtől áthatva ninesen, vagy talán attól idegen és csak szokásból, vagy jobban mondva, kényszerűségből teszi azt. A nevelőnek, a tanítónak legyen meggyőződése az a hit, mely nevelő-oktatását áthatja. Az erkölcsi lazság ellen pedig csak egy óvszer van: a gyermeknek keresztény szellemben való nevelése. Azért mondtam már Freppel, Angers ékesszóló püspöke, a francia képviselőházban hogy a francia nép lehet gazdag, lehet munkás, de mégis elfog veszni, ha vissza nem tér Istenhez és ezzel a valláserkölcsökkel, mely nélkül erős, hatalmas népet még csak képzelni sem lehet.

Ha a hazának bekés polgárokat, az egyháznak hű gyermekeket, a társadalomnak hasznavehető egyénekét akarunk adni, ezt csakis a valláson alapuló nevelés által érhetjük el. A vallás idomítja át a gyermeket, melynél fogva jellemzilárd, akaraterős, buzgó, hazaszerető, a többséget tisztelő embereket nyerhetünk: míg a vallás szelid eszközeit nélkülöző s egyedül az önző hasznot célzó nevelés elégtelenben, zabolátlan, lázongó nemzedéket teremt. Ne tekintse a tanító hivatása körét, működésének helyét műhelynek, hanem az Isten által reá ruházott kötelemek magasztos helyének, ahol a teremtés koronája van reá bízva, hogy azokkal a jövő világot benépesítse. Szent helynek tekintse azt a szobát, ahol a gyermek-sereg van jelen, ahol Krisztus eme magasztos szavait hallhatja megcsendülni. «Engedjétek, hogy jöjjenek én hozzám a kis gyermekek és meg ne tartsátok őket, mert ilyeneké az Istennek országa».

A gyermekek teszik a jövő világot s mily lelküismeretlenség volna, ha a nevelő az igaz nevelési módszer helyett kereszténytelen alapon vezetné a nevelést! A modern tudomány nem ismer Istent, nem ismer vallást, de látjuk a hatását, működésének káros következményeit. Nem is csodálkozhatunk, hogy oly kevés a megelégedett ember, hogy nem látunk igaz életet, mert hiányzik a hit. Már pedig ott minden ingadoz — mondja Schiller — ahol a hit hiányzik.

Azért mondtam Kazinczy Ferenc is: «Nekem nem kell a vallástalanság, mert az nem virasztal a szomorúságban, örömeimet nem szenteli meg s nem gyámolít a kísértetekben».

N.-Venyim.

Fülöp Gyula.

Gyermekvilágból.

Eszünkbe jut néha gyermekkorunknak apró eseménye. Egyszeresak előttünk látjuk olyan szépen, napsugarasan, ahogy minden emléket látni szoktunk, mit megőrizünk gyermekkorunkból. Olyanok ezek az emlékek, mint valami apró kakukvirág-bokréta, melyet nem szokás megcsodálni, de valami frisséget, valami üdéséget hoznak a lelkünkbe, ha megpillantjuk az illatos virágokat.

Egy kicsike kakukvirág-bokréta került a kezembe, melyet olyan régen szedtem gyermekkoromnak virágos mezején és olyan üdének, frissnek láttam, mintha most szakítottam volna azt. Még az illata is megmaradt. Gyermekkoromnak kakukvirág-bokrétája hideg, borongós téli délutánon behozta az iskolába a tavasz lehetését...

Borongós téli délután volt. Mintha nem is délután lett volna, hanem alkonyat. Mesélésre való idő. Tanulni való órák, mikor pihentetjük a kezet, látni tanítjuk a szemet. Borongós délutánon ragyogóvá lesznek az olvasókönyv apró történetei, felejthetlenné teheti őket a mesemondó. Nem tudom, miért idegenkednek a mesétől oly sokan, én azt igen fontos nevelési eszköznek tartom, én azt mindig szerettem, ma is kedvelem, én a mesét az iskolába is beviszem. Csak az időt, a tárgyat kell jól megválasztani, akkor nem raboljuk az időt, akkor a mese tanító eszközzé válik, akkor nem csupán gyönyörködött, akkor a mese látni, érezni, cselekedni tanít.

Valami fáradt, beteg gyermekről szólt a mese, kit szeretettel fogadtak valahol, kinek meleg ételt adtak, kit megsimogattak idegen háznál úgy, miként minket megcirógat édes anyánk, amikor jók vagyunk.

Úgy hallgattak, reám néztek a kicsinyek. Pedig nem is engem láttak, hanem a mese alakjait. A beteges, fáradt koldusgyermeket. Egynek egynek meg is jelenhetett képzeletében hasonló alak. Azt hiszem, ebben a percben énréam gondoltak legkevésbé, inkább arra a fáradt tekintetű gyermekre tekintett néhány, ki pár napja gyógyult föl és jött újra közénk. Beteg volt az is, hasonló a mese alakjához. És én nem bántam ezt és én reá sem szóltam arra a kövér arcú babára, ki áthajolt kis társához a másik padba, hogy megsimítsa a sápadt, beteges arcot. Engem nem zavart meg hangosan kifejezett gondolata, mikor azt mondta: «Szegény».

Nem zavart meg, inkább elhozta a borús napon gyermekkoromnak derűs emlékeit. Frissen, üdén hullott elém a kakukfürnek illatos virágbokréta; derűsen, napsugarasan bontakozott ki gyermekkoromnak megőrzött emléke: Egyszer, régen, ha-

vas teli alkonyatkor nagyanyám ölébe hajtottam fejemet, ő meg mesélt. Mesélt arról, hogy a jó Istennek két könyve van, az egyik aranyos, a másik meg fekete és az égnek fehér ruhás angyalai ezekbe a könyvekbe írják az embereknek jó vagy rossz eseményeit. Tudom, hogy mennyire szerettem volna látni a fehér ruhás, aranytollal író angyalsereget. És most, hogy az a kövér, piros arcú bába megsimogatta a halványt, a betegét, eszembe jutott a nagyanyám, meg a mese és pillanatra az a gondolat futott át agyamon: Ott fóm az éghen az Úrnak hófehér ruhás angyala ma az arany könyvbe jegyezt...

Sopronnylak.

Oszty Jolán.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A Szent-István-Társulat könyvkereskedése ajánlatik. *Kivonat az esztergomi fő-egyházmegye körleveléből.* A Szent-István-Társulat mint részvénytársaság a folyó évben Budapesten, IV., Keéskeméti-u. 2. szám alatt dúsan felszerelt könyvkereskedést nyitott, amelyben nemcsak a Szent-István-Társulatnak saját kiadványai, hanem más irodalmi termékek is kaphatók. A liturgikus és különböző hittudományi művek ugyanazon az áron rendelhetők meg e könyvkereskedésben, mint a külföldi kiadóknál. Mindezeknél fogva a Szent-István-Társulat könyvkereskedését a főtiszt, papság figyelmébe ajánlom.

EGYESÜLETI ÉLET.

A kemenesaljai tanítókhoz! Tisztelettel értesitem cartársaimat, hogy Ft. Pinter József úr által a következő pályafétel tüzetelt ki: «Melyek a vallásos és hazafias gyermeknevelés áradályai nappalunkban?» Pályadíj 10 koronás arany. Döntözötök hozzám küldendők március 20-ig. Szives üdvözléttel Ság, 1905. január hó 10-én. *Kovács Sándor,* elnök.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Svédország példaja. A *Népevelőnek* ez a rovata már többször megemlékezett arról, hogy német híradalombeli és más tanítók miként kíváncsiak az egyetemre. Svédország vetette föl ezt a kérdést, s sietett is megoldani, ami azonban talán nem elégítene ki a német tanítókat. A *Szabad Egyetem*, az *University Extension* intézményét tudvalevőleg nálunk, Magyarországon is behozták. Kezdték Budapesten, ahol (némi szabadkőműves partfogás alatt) elismert tudósok a társadalom minden rétege részére, s főleg a munkások részére tartottak a tudomány minden ágáról összefoglaló előadásokat, s a *Szabad Egyetem* intézményével már nagyobb vidéki városokban is megpróbálkoztak. Tanítókról ekkor alig esett szó, sőt bizonyára joggal tiltakoztak volna, ha a munkásokkal egy kalap alá fogják őket. *Svédországot* illeti meg a kezdeményezés dicsősége abban az irányban, hogy tökéletesen szervezve egyetemet

nyitott a nagy szünidők alatt kimerítő tanfolyamokat tanítók és tanítónők számára. Ott a *Szabad Egyetem* három részre oszlik, mert népszerű előadásokon kívül rendez külön előadásokat munkások számára, továbbá olyan előadásokat, amelyeket más értelemben népfőiskolai előadásoknak neveznek, továbbá nagy szünidei tanfolyamokat, s ezeket legnagyobb részben tanítók részére. Ezeknek az előadásoknak középpontja az ősi *upsalai* egyetem, amely város a középkorban, mikor Svédország még katolikus volt, az egyház centrumaként szerepelt. Már 1892. előtt voltak népfőiskolai előadások az upsalai egyetemen; de abban az évben indítványozta *Zandell* tanár, a svédországi pedagógiai reformtörekvések vezetője, hogy azokat olyan előadásokkal kellene kiegészíteni, amelyek kizárólag tanítók számára tartatnának; azaz az előadásoknak egy újabb osztályát kell megállapítani. Erre több egyetemi tanár külföldre utazott, hogy a némiképen hasonló intézményeket, főleg Angliában tanulmányozzák. A tanügyi lapok lelkesedéssel üdvözölték az eszmét, s a fáradozásnak eredménye az lett, hogy teljesen az *upsalai* egyetem kezdeményezésére ottan már az 1893-ik év nagy szünidejében 17 egyetemi tanár tartott összefüggő előadásokat 329 tanító és tanítónő számára. Érdekes, hogy milyen tárgyakról folytak ezek az előadások. Voltak geológiai, természetrajzi, történeti, statisztikai stb. előadások; például fölolvasásokat tartottak a népmese jelentőségéről, Luther formjáról, a zsidók történetéből, a római császárságról, a buddhizmusról, a svéd kormány szervezeteről a XVI. században, a legújabb pedagógiai törekvésekről, a nyelvbeli hangok alakulásáról, összehasonlító nyelvészetről, tekintettel a svéd nyelvre, a emlősállatokról, a növények életéről, az emlékezőtehetség lélektanáról, a napról, állócsillagokról, a szemről stb. Az előadók egytől-egyig protestáns tanárok voltak, előadásuknak szelleme katolikus szempontból kétségtelenül kifogás alá eshetik; de ettől most az intézménynek kizárólagos ismertetésénél eltekintünk, s csak azt óhajtuk őszintén, vajha mikor katolikus egyetemünk meg volna alapítva, hasonló nagy szünidei előadásokról gondoskodnának katolikus tanítóink számára is, hogy tiszta és kimerítő képet szerkesszenek a katolikus tudomány jelentőségéről és haladásáról. Két évre rá, 1895-ben már 491 tanító és tanítónő hallgatta az *upsalai* egyetemnek azon nagy szünidei előadásait; az előbb említett számhoz képest tehát jelentékenyen megsaporodtak. Ekkor már az előadások is megbővültek, mert három modern nyelv tanfolyamát is szervezték, még pedig a németet, a franciáét és az angolét, úgy hogy három külföldi tanárt csak arra a célra alkalmazták. A svéd kormány sokáig nem vette észre a tanároknak önzetlen fáradozását, s a tanfolyamokat semmiféle anyagi segítségben nem részesítette; a király figyelmé terelődött rá első sorban, s 1897-ben már szerény 1400 korona segítséget juttatott azon a címen az upsalai egyetemnek,

Megjegyezzük, hogy egy-egy olyan tanfolyam két héttartást, s rendszerint augusztus második felében tartják, minden második esztendőben: s ez idő szerint már a svéd kormány is elég bőven segíti őket. A tanítók és tanítónők száma pedig évről-évre szaporodott, úgy hogy 1901-ben már 804-en voltak, ami nagyon tekintélyes szám, s emellett bizonyít, hogy a svéd tanítók nagyon buzgóknak műveltségük színvonalának emelése körül. Az évek folyamán a program fokozatosan bővült, úgy hogy már a theologiai tudományokat is elővették: s ezeknek egyik ágát maga *Ekman*, uppsalai protestáns érsek és Svédország primása adja elő. A tanfolyamok különben épen úgy vannak csoportosítva, mint az egyetemen, s folyton bővülnek, úgy hogy most már előadják a politikai tudományokat, a XIX. század történetét, a modern nyelveket, s természetesen nagy gondot fordítanak a legújabb pedagógiai áramlatokra is stb., emellett a hazai nyelveket sem hanyagolják el a svéd tanítók és tanítónők, norvégül tanulnak, a norvégok és dánok pedig svédül. A tanítási módszer egyébként teljesen egyetemi színvonalon áll, s semmiképen sem középiskolai. Az uppsalai egyetemi tanár két hét alatt nem adja elő kivonathat az egész tudományát, amelyet ismeretnél akar, hanem egy-két érdekes kérdését veszi elő, s ezeken mutatja meg a tudományos módszert, azaz annak az útját, hogy miként kell azt a tudományt elsajátítani. Ennek a hallgatása után az illető tanító vagy tanítónő otthon tovább foglalkozhatik azzal a tárggyal és tőkéltesítheti magát benne. E tekintetben az uppsalai egyetem lényegesen és előnyösen különbözik *akristóvianitól*, mert az utóbbiban — szintén léteznek hasonló tanfolyamok — a tanárok rövid két hét alatt előadják az illető tudományt egészen, ami természetesen fölületességet okoz, s ezért nagyon kevés svéd tanító látogatja a kristiániai kurzusokat. Egyébként minden befolyásolástól teljesen mentesek ezek a tanfolyamok, amelyeket a kormánytól vagy egyetemi hatóságtól teljesen függetlenül vezetnek az uppsalai tanárok. Az előadók ugyanis minden harmadik esztendőben négy tagból álló bizottságot választanak, akik megállapítják a tartandó előadásokat, s a tanfolyamokra vonatkozó minden ügyet elintézik. A tanárok sokáig ingyen végezték ezt a föladatukat, mihelyt azonban a királyi társadalom, városok és kormány figyelme arra terelődött, szaporodtak az anyagi eszközök is: egy olyan tanár azonban átlag egy előadás elkészítéséért még sem kap többet 35 koronánál, amivel fáradsága bizonyosan nincsen megfizetve: inkább tehát ideális szempontból dolgozik — a tanítók és tanítónők javára, szellemi színvonaluk emelésére. — Itt említjük föl, hogy Svédországban dán példára már 1860. óta állanak fenn továbbképző iskolák paraszt férfiak és nők számára, akik azokat az iskolákat 18. és 30. életévük között látogatják. Télen a férfiak, nyáron az asszonyok látogatják, mert nyáron az előbbieket végzik Svédországban a mezői munkákat; a leg-

északibb vidékeken vegyesek azok az iskolák. Érdekes, hogy ezeknek az iskoláknak a látogatásáért fizetni kell, amihez nem tudjuk, hogy mit szólna a magyar paraszt, még pedig 42 frankot hat hónapra, mert a felnőtt ember bizonyosan többre becsüli az olyan oktatást, amelyért fizet, mint az ingyeneset. A tanítószemélyzet válogatott tanítók, középiskolai tanárok és orvosok is vannak benne. Osztályok nincsenek azokban az iskolákban, csak előadásokat tartanak bennük az összes hallgatóság számára, amelyeket bizonyos csoportokba osztanak, s míg Dániában a földműveseknek ilyen oktatása inkább irodalmi természetű, addig Svédországban főleg ipari és gyakorlati célokat követ és ezeknek a továbbképző paraszt iskoláknak megfelelnek a városokban hasonló intézetek a munkások számára.

VEGYESEK.

A győri püspök a róm. kath. iskolának. *Széchenyi* Miklós gróf győri megyés püspök e napokban 6000 koronát küldött Angyal Armand dr. főkapitányhoz, mint a róm. kath. autonómia elnökéhez a következő levél kíséretében: A győri róm. kath. önkormányzat szükségleteire van szerencsém a tekintetes elnök úrhoz ide mellékelve 6000 koronát áttenni. A győri kath. iskolák ügye iránt való kiváló érdeklődésemet kívántam ezzel is dokumentálni. Fogadja a tek. elnök úr tiszteletem nyilvánítását. Győr, 1905. január 9. Gróf Széchenyi Miklós püspök.

Kitüntetett főtanító. A mint a mult számunkban megemlégtük, most a hivatalos lapban olvastuk: «Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán Haekl József Ruszt szabad királyi város róm. kath. elemi népiskolai főtanítójának, a népnevelés terén szerzett érdemei elismerésül az arany érdemkeresztet adományozom. Kelt Bécsben, 1904. évi december hó 21-én. Ferenc József s. k., gróf Khuen-Héderváry Károly s. k.» Haekl József a sopronmegyei tanítókra egyik legérdemesebb tagja, kinek kitüntetése igaz érdemek jutalma.

Halottaink. *Szentgyörgyi Ferenc* (1839—1904). Két században munkálkodó, tevékeny, derék tanító hunyt el a mult év utolsó napján Szentgyörgyi Ferenc magyarsóokszelőcei kántortanító. Hithű katolikus, lángoló, lelkes hazafi, becsületes ember, apa, tanító, jóbarát volt a megboldogult. Ötven évet töltött a tanítói pályán, negyven évet Sookszelőcén. Népe, tanítványainak szeretete többször ünnepelte őt, ki egész életét a népnevelés szent szeméjének szolgálatában töltötte el. Tudott lelkesülni minden szépért, jóért, küzdeni a tanítóság igazáért, a magyar kath. tanítóság javáért. A bizalom két ízben emelte őt az érsekségek vidéki róm. kath. népnevelők egyesületének elnökségére. Tagja volt a nagymélt. püspöki kar által kiadott tantervek, utasítások revideálására összehívott bizottságnak. A magas kormány kitüntetésben részesítette. Járaskörének és egyesületének az ő halála nagy veszteség. Nyugodjék békében! — *Holecz József*, a váci egyházmegyének mintegy 48 éven át volt tanítója, ki a tanítói pályán több mint 50 évet faradt s abból 44 évet Szokolán töltött mint kántortanító: 1895. év elejétől nyugálomban volt. A mult hó 31-én jobblétre szenderült 80 éves korában. Temetése január hó 2-án volt nagy részvét mellett, melyen a környék tanítói szép számmal vettek részt. A hészentalást *Kammerer F. tb.* kanonok, esp.-plébános végezte Porubszky János berkenyei plébános, ismert tanúgybarát sergédkezésével. A nógrádverőcei róm. kath. dalárda testületileg jelent meg a temetésen Walez Rezső kántortanító, vezetésével. Az engesztelő szentmise-áldozatot a megboldogultért a ker. tanfelügyelő *Kammerer F. tb.* kanonok végezte. A koporsóját volt tanítványai és a tanítók vitték a sírig.

A nyitott sírnál könnyezve vett búcsút sok éven át volt példomosa a következőkkel: Sokat kikísértél ide, végre te magad is idejöttél pihenni; legyen esendős álmod s átadod bűnösségben a föltámadásig agg vándor. Isten veled! *Arulán Fehér* Gyula k-marosai tanító búcsúzott szülőleg szóló szavakkal az agg kántárostól, a kántársuk nevében. Beszédét a szavakkal fejezte be: Nyugodj békán szíved mélyén sokat szenvedett harcosa a tanügynek; amit a világ nem adott meg; az elismerést megayered Atól, kinek illeségére oly hosszú éveken át munkálkodtal. Aludt holdig siri álmodat! Isten veled öreg társunk! A kántársi szeretetnek szép jelét adták megjelenésükkel: *Hegy József* és *Krauscher N.* nagymarosi, *Vilcsik Gyula* nagymarosi, *Tóth István* berkenyei, *Walter Beáta* n.-vercei és *Walter Ferenc* szendehelyi tanítók, kik dacára a k-mény hidegnek, eljöttek a végfűszesség-főtelre s ezzel megmutatták, hogy a tanítók egymás iránt szeretettel viseltetnek. Az ó. v. l. n.

Karacsónyi pásztorjatek. A pestmegyei Fajszon az iskolásgyermek vezetéki taradozásával sikerült pásztorjateket adtak elő karacsónyi nappal, mely iránt oly nagy érdeklődés mutatkozott, hogy a pásztorjateket többször meg fogjuk ismételn.

Szerkesztői üzenetek.

H. T. Ebben a tárgyban már állást foglalt a kath. Tanügyi Tanács és azon nézetet fogadta el, hogy a kántortanító csak képesítéshez kötött foglalkozásra köteleztessek. Az így a nyugvált, püspöki kar elé a püspöki rendszabályokban kerül. — **Sz. E.** Köszönet az értesítésért. — **F. F.** Beérkezett. Fölhasználjuk. — **S. B. I.** *Forrájantak a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivataltólhoz, Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.* A kelte felvilágosítást azonnal megadják. 2. Kérjenek egy alapszabálymintát a Budapesti kath. Kör tükari hivatalától, Budapest, IV., Mátyás-u. 11. — **E. I.** Beérkezett. — **B. P.** Köszönet a szíves értesítésért. — **G. J.** Dreisziger Ferencnek Erdődy-ről tartott magysrabású emlékbeszédét a kath. Tanügyi Tanács kiadja. Ha megjelent, lapunkban értesítést adunk. A Szent-István-Társulat könyvkereskedésében lesz megrendelhető. Árát közölni fogjuk. — **P. C.** Levélben feleltünk. — **G. M.** Köszönettel közzétettük. — **H. L.** A beküldött iratokat átadjuk az intézet igazgatóságának. — **K. T.** Az iskolaszék fölterjesztést intéz az egyházmegyei hatósághoz. — **O. J.** Mindenkor örömmel fogadjuk. Közzétettük. *Viszont.* — **F. J.** Szabadságot kér félfévre az orvosi bizonyítvány alapján az egyházi főhatóságtól. Helyettesítést kér maga helyett. Ezért nem mozdítják el. Nyugdíjaztatnia magát ideiglenesen, de ezt csak akkor teheti, ha már 10 évi működése van. Ez esetben elveszti állását. Az így eltöltött időt a korpótlék éveibe nem számítják be. Ha ismét állást foglal el, nyugdíj jogosultsága az előző évek beszámításával fennmarad. — **Sz. I.** Újabb rovatot ívet küldünk, ez tökéletesebb. — **K. J.** Igen, az uradalom fizetni köteles. (Lásd a vallás- és közokt. miniszternek 1900. évi 2865. sz. rendeletét.) — **H. K.** Levélben adtunk választ. — **A. Gy.** A tudósítás beérkezett. Köszönet. — **K. K.** Mindent elkövetünk, hogy a taradozásnak eredménye legyen. — **Sz. G.** A kérelmet röviden szövegeztük. **B. N.** Levél meg. — **Sz. J.** Köszönet az értesítésért. — **W. B.** A Szent-István-Társulat pártolótagjai közé beletartozik, hogy tagságát 1904. évre is elfogadjuk és megkapja a tagdíjmentesül adott könyveket is. — Több levélre a jövő számban.

Felölös szerkesztő: Ember Károly

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Óturai róm. kath. népiskolánál megüresedett tanítói állomás. Jár 800 korona egész évi fizetéssel és legszükségesebb butorral ellátott szobával, fűtéssel. Kötele-

ségei első osztályt vallásérkölesileg oktatva nevelni, istentiszteleteknél, temetéseknel saját körében közreműködni. Tannyelv magyar-tól. Mellékjövödelmeire számíthat; ha zenész, ilyen előnyvel bír. Pályázhatnak tanítónők is. Kellőleg felszerelt folyamodványok *Léony Rudolf* esperes-plébános, iskolaszéki elnökre küldendők *jan. 20-ig* O-Turára (Nyitra m.). Állomás február hó 1-én okvetlenül elfoglalandó. 18 1—1

A **jáci** plébániához tartozó theszéri róm. kath. tanítói állásra *január hó 25-é* pályázat hirdették. Jövödelme 800 korona, lakás és házikert. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Előbbiek, ha orgonálashoz értenek, mellékjövödelmeire számíthatnak és a választásnál előnyben részesülnek. Jác (Nyitra m.), *Verner Ferenc* plébános, iskolaszéki elnök. 27 1—1

Egri érseki megye

A **galvácsi** tanítói állomásra a «Népnevelő» 1905. év 1-ső számában január 9-én hirdett pályázat folyó évi *február 7-re* azon megjegyzéssel hosszabított meg, hogy a pályázatban említett tűzfából 12 méter a tanító, 8 méter pedig az iskolát illeti, továbbá ünnepe vasárnap délutánján litániát a néppel végezni a tanító kötelessége. Szendrő *Krempásky István* esp.-plébános. 26 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Magosmarton (Bars m.) kántortanítói állásra osztálytanítónépiskolához pályázat nyitattik *február 1-ig*. Javadalma 700 kor. kegyuraságtól, esetleg államségély, 12 hold kert, 42 öl tűzifa beszállítva, 200—300 koronanyi mellékilletékek. *Iskolaszéki elnökség.* 24 1—1

Győri püspöki megye.

A **sopron vághi** róm. kath. osztálytanítói állásra *jan. 22-ig* pályázat hirdették. Fizetés 800 kor., 12 kor. kertilletmény, butorozott szoba. Kántoriakban, ismétlősök oktatásában segédkezni, gyermekekre templomban felügyelni tartozik. Állás azonnal elfoglalandó. Nőtanítók is pályázhatnak. *Iskolaszéki elnök.* 19 1—1

Büdöskuti róm. kath. iskolához II. osztálytanító ke-restetik. Javadalma: 200 kor. a község pénztárából, 600 kor. államségély; lakásul egy butorozott szoba előszobával s téli fűtőanyag. Kötelessége egy osztályt önállóan, az ismétlősöket főlvaltva tanítani, a gyermekekre a templomban felügyelni és a kántortanítót díjtalanul helyettesíteni. Pályázati határidő *február 1.* Horvát nyelv ismerete előny. Az állás azonnal elfoglalandó. Az iskolaszék megbízásából *Kuzmics Endre* igazgató-tanító. Büdöskut, u. p. Kismarton (Sopron m.). 31 1—2

Munkácsi egyházmegye.

Az **alsóvercekei** (Bereg m.) gör. kath. éneklésztanítói állomás, *Ortutay Miklós* kántortanítónak állami tántóra történt kinevezése folytán üresedésbe jöven, arra pályázatot hirdetek. Az állomás jövödelme: 1. Három szoba és konyhából álló kifestett künő lakás. A lakásból egy szobát mindig bérbé kiadhat. Kamara, pince és igen jó karban lévő melléképületek. 2. 21 kat. hold elsőosztályú föld. 3. 20 szekér tűzifa. 4. 20 köböl zab párbér. 5. A hitközségtől készpénzben 212 korona. 6. A kegyúrtól kántori deputátum címén házhoz szállítva: a) 23 hektoliter buza, b) 6-6 hektoliter gabona, c) 11 hektoliter zab, d) 5-5 mm. széna. 7. 12 db. szarvasmarhára legeltetési jog. 8. Stóla. 9. 380 kor. államségély. 10. Ötöd-éves korpótlék. 11. A hitközsövekhezettől havi 14 korona. A kántortanítónak kötelessége az iskolásgyermeket és a felnőttek közül az alkalmasabbakat egyházi énekre tanítani és velük a templomban énekelni, továbbá a hitközsövekhezettől a könyvelői teendőket végezni. A pályázati óhajtó kántortanító urak fölkértenek, hogy folyó év és hó 17-én reggeli 1/29 órakor a felekezeti iskola tantermében megjelenni sziveskedjenek, magukkal hozván a gróf Schönborn-Buchheim Károly úr ó fömléltóságához, mint kegyúrhoz címzett folyamodványukat, a szükséges mellékletekkel együtt. *Halaktovich Bertalan*, esperes-lelkész. 20 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Felső-Vadicsóra okleveles, nőfeln tanítót keresek. Járandósága 800 korona, szoba s konyha. Az állás rögtön elfoglalandó. *Májor Endre*, isksz. elnök. 33 1—1

Pécsi egyházmegye.

A meesekrákosi kántortanításra pályázatot hirdetek. Jövedelme 800 korona, negyedéves részletekben, két öf fű az uradalomtól, lakás mellékhelyiségekkel, 20 kor. alapítványi ajándék, 1368 öf belsőség, melyért mult évben 80 koronát fizettek. Határidő *jan. 25.* Német nyelv előnyös. Nyugdíjalap 700 korona. Alapítg. *Kopári Gyula* plébános. 28 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A esakanyhazai (Nógrádm.) róm. kath. kántortanítói állomásra *január 27-ére* pályázat hirdetetik. Fizetése 54 hold föld, havi művelik. 380 korona államsegélyből, 5 mm. buza, 20 mm. rozs párber s 16 korona készpénz, 128 korona tandíjból, 2 öf tűzifa, stóla 50 kor., harangozásért 5 mm. rozs. Évötödös korpótlék államsegélyből fizetve. Iskolafűtésről havi gondoskodnak. Kényelmes lakás mellékhelyiségekkel. Tanítás nyelve magyar. Kérvények *Fülek Kamill* plébánoshoz intézendők. Fülek-püspök (u. p. Fülek). 32 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A szepetneki róm. kath. iskolánál üresedésben levő osztálytanítói állásra *január hó 24-ve* pályázat hirdetetik. Jövedelme: butorozott szobából álló lakás fűtéssel, 600 korona készpénz 50 koronás havi előleges részletekben, 180 kor. államsegélyből, mely a megválasztottnak akkor folyósítatik, midőn azt a minisztérium az illető nevére átírja. Az állás azonnal elfoglalandó. Kötelessége a realizandó mindennapi és ismétlő tankötelességeket oktatni és nevelni. Fölszerelt kérvények *jan. 23-ig* bezárólag ahálrothoz küldendők. Szepetnek (Zala m., posta helyben). *Berkovich József*, plébános, iskolaszéki elnök. 22 1—2

A viszáki kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Javadalma 160 kor. a hitközségtől, három hold föld használatra, 60 kor. kántori illeték, tandíj 80 kor., 500 kor. államsegély az átírás után kiutalva. Csinos új iskola és lakás, kötelessége a mindennapi és ismétlő vallás-erkölcsest oktatója. Vasár- és ünnepeken a litániák végzése, temetés és esetleg előforduló kántori teendő. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázat *jan. 25-ig* az ivánci esperosi hivatalhoz címzendő. 25 1—1

Váci egyházmegye.

Zsámbok (Pest m.) róm. kath. magyar tannyelvű ideglenes férfitanítói állásra pályázat hirdetetik. Fizetése: mag a természetbeni lakás felépül, lakás- és kert-illetmény címen 70 korona, községtől 600 korona, államtól 130, esetleg 200 koronáig való kiegészítés remélhető, fűtőanyagra 20 korona. Kötelessége: a kijelölt osztály vezetése; szükség esetén kartársainak helyettesítése. Kellő okmányokkal fölszerelt kérvények fűtsz. *Tranyel János* esperesplébánoshoz Kóka (Pest megye) küldendők *febr. hó 18-ig*. 21 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Vindornyalak főközségben kántortanítói állásra pályázat hirdetetik *január 24-re*. Lakás: egy szoba, konyha, istálló, felszer. sertésöl. Államsegély 200 kor. Taranyi-alapból 106 kor. Ferencz József-alapból 47 kor. 50 fill. Hertelendy-alapból 13 kor. 64 fill. Tandíj 106 kor., hitközségtől 40 kor., lélekpenz 20 kor., lélekgabona 23 mérő, 130 kor., mustkollektá 50 kor., rét 2004 öf kataszt. tiszta jövedelme 22 kor. 54 fill., 770 öf föld kataszt. tiszta jövedelme 2 kor. 32 fill., két öf tűzifa, a községbeliek tartoznak meghordani, 40 kor., legeltetés 12 kor. Kertpótlék címen a községtől 30 kor. Összesen 818 korona. Rét, föld munkálását a hivatás teljesítik. Személyes megjelenés kívántatik. Oklevelesek pályázhatnak. Kérvények a zalaszántói plébániahivatalhoz intézendők. 20 1—1

A salamoni róm. kath. osztálytanítói állásra *jan. 23-ig* bezárólag pályázat hirdetetik. Fizetése 800 kor., butorozott szoba, fűtés és világítás nélkül. A kérvények a salamoni róm. kath. iskolaszéki elnökség címére (u. p. Dátka, Veszprém m.) küldendők. 16 2—2

Somogy-szentjakabi róm. kath. kántortanítói állomásra *jan. 21-ére* pályázat hirdetetik. Javadalma: három szoba, konyha, kamra, pince, összes melléképületekkel. Készpénz a hitközségtől 600 korona, melyet érvényesdenként előre kap. Községpénztárából 80 korona. Tandíjból a tanulóktól 120 korona. Egy darab föld, évi bére 32 korona. Marha legeltetésére 15 korona, 2 db. sertéslegeltetés, értéke 10 korona. 589 öf kert, értéke 30 kor. 2 akó borért kap 20 koronát. Szükségletére vett fát a község meghordja, értéke 24 korona. Stólából bejött 35 korona. Összesen 916 korona. Az állás Kaposvártól egy kilométer távolságra van. Kérvények a somogy-szentbalázsi plébániához küldendők. Személyes megjelenés kívántatik reggeli 9 órákor Szentjakabon. 23 1—1

Azonnali belépésre okleveles segéd-tanítót keresek. Fizetése havi 50 korona és teljes ellátás. Rudóbánya. Borsodm. *Lahotzky József*. 29 1—1

24 eredeti dallamos praeludium

utalványon rendelve csak 1.50 kor.
utánvételes rendelés 55 fillérrel többbe
kerül.

Szeged 6. **Zámbó Károly** kántor.

691 5-5

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir.
udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utcza 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentisir
jovagja, a Ferencz József-rei lovagja.

A párisi és bécsi világhírlapon
stb. helyről kitüntetve.

Legolcsobb árban és kedvező fizetési föltelekek mellett kiváló tiszta leg-nyomasú csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes-hangú orgonákat szállit. 30 év óta 480 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavitásokat és hangolásokat a leg-mersekeltebb árban és telkiismeretes pontos-saggal teljesít. Orgona jókarban tartása mersekelte árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kivanatra díjtalanul.

IRODALMI UJDONSÁGOK:

Kath. iskoláink jogi természete

==== vagyis ====

Hogyan biztosítsuk azok kath. jellegét.

Irta Br. JESZENÁK GÁBOR.

==== Ára 1 korona 50 fillér. ====

Igazság-, vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet

a végrendelet nélkül elhalt alsóbbrendű papok hagyatéka tárgyában.

Közli Dr. VÁRADY L. ÁRPAD.

==== Ára 80 fillér. ====

Építészeti emlékek.

~~~~~

==== Irta ====

Jelen munka **Dr. VAJDOVSZKY JÁNOS** által szerkesztett Szepes vármegye művészeti emlékeinek I. kötetét képezi.

DIVALD KORNÉL

86 képpel. Ára 8 kor.

~~~~~

Szemléltető módszer a kath. hitoktatásban.

Irta Dr. SIPOS ISTVÁN hitokt.

==== Ára 1 korona 50 fillér. ====

NÉPIRAT 217.

Kincsesbánya a kertben vagy a gyümölcs eltartása, feldolgozása és értékesítése.

Irta CZIKE IMRE.

**VÖFÉLY *
* KÖNYV.**

Keresztény katolikus vőfélyek számára. Ára keménykötésben címképpel 30 fillér.

==== Irta **HORVÁTH KAROLY.** ====

Az általános választói jog.

Fölvosta a Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi osztályának ülésén

Dr. FRANCISY LAJOS theologiai tanár.

==== Ára 80 fillér. ====

==== **Megrendelhetők:** ====

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkereskedésében

könyvkiadóhivatalában

Budapest, IV., Kecskeméti-u. 2. sz.

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.